

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 27.4.2016.
JOIN(2016) 21 final

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Integrirana politika Europske unije za Arktik

ZAJEDNIČKA KOMUNIKACIJA

EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Integrirana politika Europske unije za Arktik

UVOD

Siguran, stabilan, održiv i prosperitetan Arktik nije važan samo za tu regiju, nego i za Europsku uniju (EU) i za svijet. Strateški je interes EU-a imati ključnu ulogu u arktičkoj regiji.

Osam država ima državna područja na Arktiku: Kanada, Kraljevina Danska¹, Finska, Island, Norveška, Rusija, Švedska i Sjedinjene Američke Države. Prema tome, tri su države članice EU-a istovremeno i arktičke države, dok su Island i Norveška članice Europskog gospodarskog prostora². Na Arktiku živi nekoliko autohtonih naroda³. Arktička regija obuhvaća Arktički ocean i okolna mora. Iako su u prvom redu arktičke države odgovorne za rješavanje problema na svojim područjima, brojni problemi koji utječu na arktičku regiju i o kojima se govori u ovoj Zajedničkoj komunikaciji mogli bi se na učinkovitiji način riješiti regionalnom ili multilateralnom suradnjom. Zato je važno sudjelovanje EU-a.

Na temelju prethodnih inicijativa⁴ u ovoj se Zajedničkoj komunikaciji navode argumenti za politiku EU-a usmjerenu na poboljšanje **međunarodne suradnje** u pogledu odgovora na učinke **klimatskih promjena** na osjetljivi arktički okoliš te na doprinos **održivom razvoju** i njegovo promicanje, posebice u europskom dijelu Arktika.

Posljednjih je godina znatno povećana uloga Arktika u **klimatskim promjenama**⁵. Stopa zagrijavanja Arktika gotovo je dvaput veća od prosječne svjetske stope. Dok je u prošlosti pozornost bila usmjerena gotovo isključivo na učinke klimatskih promjena na Arktiku, odnedavno se zbog povratnih informacija povećava svijest o tome da i Arktik pridonosi klimatskim promjenama. Razumijevanje te dinamike i doprinos razvoju posebnih strategija za

---

¹ Kraljevina Danska sastoji se od Danske, Grenlanda i Farskih otoka.

² Usto, Island i Norveška pridružene su zemlje u Okvirnom programu EU-a za istraživanje i inovacije Obzor 2020.

³ Saami i Inuiti jedini su nacionalno priznati autohtoni narodi koji dijelom žive na području država članica EU-a. Grenland je usko povezan s EU-om na temelju svojeg statusa jedne od prekomorskih zemalja i područja pridruženih EU-u.

⁴ Točnije, (COM/2008/0763 završna verzija), (JOIN(2012) 19 završna verzija) i (SWD(2012) 182 završna verzija) i (SWD(2012) 183 završna verzija)

⁵ U Komunikaciji Komisije „Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama” (COM(2013) 216 završna verzija) točno se upućuje na posebnu osjetljivost Arktika na učinke klimatskih promjena.

ublažavanje i prilagodbu klimatskih promjena na Arktiku bit će dio opsežnijih nastojanja EU-a u borbi protiv klimatskih promjena⁶.

Potrebne su strategije prilagodbe kako bi stanovnici Arktika mogli lakše reagirati na ozbiljne izazove s kojima se suočavaju zbog klimatskih promjena. Politika EU-a za Arktik bit će važan element u provedbi globalnog sporazuma postignutog na 21. Konferenciji stranaka Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime u prosincu 2015., u kojem se donosi globalni akcijski plan ograničavanja globalnog zatopljenja na znatno ispod 2 °C. Pariški sporazum za Europsku uniju predstavlja ambiciozan, uravnotežen, pravičan i pravno obvezujući sporazum te označava prekretnicu prema sveobuhvatnom i zajedničkom globalnom djelovanju protiv klimatskih promjena. Nakon njegove provedbe Pariškim sporazumom ubrzat će se prijelaz na klimatski neutralno globalno gospodarstvo otporno na klimatske promjene.

S obzirom na važnu ulogu Arktika kao regulatora za klimu planeta i kao korita za onečišćenje dalekog dometa, EU je dužan zaštititi **okoliš Arktika** i jačati otpornost ekosustava.

EU bi isto tako trebao promicati **održivi razvoj** na Arktiku, uzimajući u obzir tradicionalan način života stanovnika regije i učinak gospodarskog razvoja na osjetljivi okoliš Arktika. EU bi trebao pridonijeti poboljšanju gospodarske, socijalne i ekološke otpornosti društava na Arktiku.

Nekoliko aktivnosti i odluka EU-a utječe na gospodarska kretanja u regiji Arktika⁷. Na primjer, EU je važan potrošač proizvoda iz arktičkih država, kao što su riblji proizvodi i energija⁸. Ulaganjem europskih poduzeća može se unaprijediti održivi razvoj u regiji uz moguću potporu iz europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF) te inicijativa u okviru investicijskog plana za Europu. U nedavnom izvješću procijenjeno je da samo u području Barentsovog mora postoje mogućnosti za ulaganje u iznosu od 140 milijardi EUR⁹. Regionalne „strategije pametne specijalizacije” u kombinaciji s financiranjem EU-a mogu pomoći u razvoju lokalnih modela održivog razvoja i stvaranju radnih mjesta u europskom dijelu Arktika uz moguće koristi diljem EU-a. Nadolazeće finsko predsjedanje Arktičkim vijećem (2017. – 2019.) omogućit će primjenu europskih ideja i inicijativa u radu Arktičkog vijeća.

Posljednjih je godina arktička regija stekla veću pozornost u **međunarodnim odnosima** zbog svoje sve veće ekološke, društvene, gospodarske i strateške važnosti. EU već znatno pridonosi istraživanju Arktika, satelitskom promatranju i regionalnom razvoju, kao i radu Arktičkog

---

⁶ U skladu s klimatskim i energetske okvirom EU-a za 2030. koji su donijeli čelnici država i vlada u Europskom vijeću 23. i 24. listopada 2014. (EUCO 169/14)

⁷ Izvješće o „Ekološkom otisku EU-a na Arktiku i procjeni politika”, EcoLogic, Berlin, 2010. (http://arctic-footprint.eu/sites/default/files/AFPA_Final_Report.pdf).

⁸ 24 % ribljih proizvoda koje je EU uvezao 2014. porijeklom je iz Norveške, tj. 1,5 milijuna tona u vrijednosti od 4,8 milijardi EUR (izvor: Eurostat/EUMOFA). Trećina uvoza nafte i dvije trećine uvoza plina u EU dolaze iz Norveške i Rusije (izvor: Eurostat).

⁹ Strateška vizija za sjever, Paavo Lipponen, svibanj 2015.

vijeća¹⁰, u kojem zemlje izvan Arktika, kao što su Kina, Indija, Japan, Republika Koreja i Singapur sad imaju status promatrača.

Iako promjene koje utječu na Arktik predstavljaju prilike za lokalne zajednice, postoji i mogućnost da će se zbog njih povećati napetosti u regiji, na primjer putem tržišnog natjecanja u pogledu resursa i povećane gospodarske aktivnosti. Međunarodni zakonski okviri, kao što su Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS) i Okvirna Konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime, isto tako obuhvaćaju Arktik. Sad je važnije nego ikad osigurati da Arktik ostane zona mira, prosperiteta i konstruktivne međunarodne suradnje.

Svjetski oceani važni su resursi, ali su pod sve većim pritiskom i prijeti im daljnja šteta ako se povećanom aktivnošću ne upravlja na pravilan način. U tom kontekstu EU želi unaprijediti program upravljanja oceanima. Potreba za čvrstim okvirom dobrog upravljanja posebno je izražena na Arktiku: veliki dijelovi otvorenog mora izvan sudske nadležnosti država trenutačno nisu obuhvaćeni posebnim mehanizmima za upravljanje gospodarskim aktivnostima, niti postoji dovoljno stručno znanje o morskom području. Stoga je još mnogo rada potrebno kako bi se otvorena mora Arktika zaštitila od klimatskih promjena i povećane ljudske aktivnosti u toj regiji.

S obzirom na to nekoliko je država članica zadnjih godina izdalo nacionalne okvire politike za Arktik¹¹. Vijeće i Europski parlament zatražili su 2014. od Komisije i Visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku da razviju integriranu politiku za pitanja Arktika i usklađeniji okvir za djelovanje EU-a i programe financiranja. Kao odgovor na to predložena je integrirana politika EU-a za Arktik u trima prioritetnim područjima:

1. klimatske promjene i očuvanje arktičkog okoliša,
2. održivi razvoj na Arktiku i oko njega i
3. međunarodna suradnja u pitanjima Arktika.

EU bi trebao posebnu važnost pridati istraživanju, znanosti i inovacijama koji će imati ključnu ulogu u svima trima prioritetnim područjima. Djelovanje u prioritetnim područjima trebalo bi pridonijeti provedbi Programa za 2030. i biti u skladu sa 17 ciljeva održivog razvoja koje su Ujedinjeni narodi donijeli u rujnu 2015.

1. KLIMATSKE PROMJENE I OČUVANJE ARKTIČKOG OKOLIŠA

---

¹⁰ Tri su države članice EU-a (Finska, Kraljevina Danska i Švedska) punopravne članice Arktičkog vijeća, a sedam država članica (Francuska, Njemačka, Italija, Nizozemska, Poljska, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina) promatračice su u Arktičkom vijeću.

¹¹ Kraljevina Danska, Finska, Njemačka, Italija, Poljska, Švedska i Ujedinjena Kraljevina. Nizozemska, Francuska i Španjolska izdat će političke dokumente za Arktik ili polarno područje 2016. Države koje nisu članice EU-a, a izdale su strategiju ili prijedlog politike za Arktik uključuju Kanadu, Island, Indiju, Japan, Norvešku, Rusku Federaciju i Sjedinjene Američke Države.

Problemi

Klimatske promjene predstavljaju znatan rizik. Njihov se učinak može osjetiti na Arktiku gdje se obujam ljetnog morskog leda od 1979. smanjio za više od 40 %¹². Osjetljivi arktički ekosustavi izloženi su prijetnji, a klimatske promjene izravno utječu na način života autohtonih naroda. U jednom od najhladnijih dijelova svijeta topljenje vječnog leda uzrokuje povlačenje tla, iscrpljivanje staništa i štete na infrastrukturi, pri čemu se mogući gubici procjenjuju na stotine milijardi eura¹³. Povećanje temperatura pridonosi otapanju ledenog sloja na Grenlandu što dovodi do povećanja razine mora i utječe na promjenjive uzorke oborina u sjevernoj hemisferi.

Upravljanje tim događajima zahtijeva užu i integriraniju suradnju u pogledu prilagodbe klimatskim promjenama na Arktiku te smanjenje emisija stakleničkih plinova.

U skladu s Petim izvješćem o procjeni Međuvladina tijela za klimatske promjene temperatura vječnog leda povećala se u većini regija od početka 1980-ih¹⁴. Staklenički plinovi napuštaju vječni led i ubrzano ulaze u atmosferu. Otapanje vječnog leda moglo bi osloboditi ugljikov dioksid i metan, i to u količinama nekoliko puta većima od trenutanih godišnjih emisija stakleničkih plinova iz izvora koje je stvorio čovjek, poput upotrebe fosilnih goriva. To bi moglo promijeniti Arktik, ali i globalnu klimu.

Na Arktiku postoji nekoliko osjetljivih ekosustava u kojima žive brojne endemske vrste. Više od polovine svjetskih močvara, ključnih za pročišćavanje vode, kontrolu poplava i stabilnost obale, nalazi se u arktičkim i subarktičkim regijama. Arktički morski ekosustavi ključni su za ribarstvo s obzirom na ulogu ribe na dnu važnih prehrambenih lanaca. Na te ekosustave ne utječu samo klimatske promjene, nego i onečišćenje te invazivne strane vrste. Očuvanje bioraznolikosti i održivost ekosustava na Arktiku ostaje globalni izazov.

Politički odgovor

1.1. Istraživanje

Za naš je odgovor ključno bolje razumijevanje razvoja situacije u regiji zbog čega EU znatno pridonosi **istraživanju Arktika**. U posljednjih nekoliko desetljeća nastojanja su usmjerena na programe promatranja i praćenja Arktika te na brojne istraživačke projekte, ali arktički sustavi, njihove funkcije i mogući odgovori na različite pokretače i dalje su većinom nepoznati.

---

¹² Na primjer: <http://climate.nasa.gov/vital-signs/arctic-sea-ice/>

¹³ Na primjer, smanjenom debljinom i opsegom morskog leda, teže predvidljivim vremenom, jakim olujama, podizanjem razine mora, promjenama u sezonskom otapanju/zamrzavanju rijeka i jezera, promjenama u vrsti snijega i vremenu njegova padanja, povećanim rastom gmlja, otapanjem vječnog leda i erozijom povezanom s olujama koji uzrokuju znatan gubitak zemljišta u nekim regijama, zbog čega se u nekim obalnim područjima moraju premjestiti cijele zajednice.

¹⁴ Do kraja 21. stoljeća područje vječnog leda uz površinu moglo bi se smanjiti za 37 do 81 %

Od EU-a se očekuje da zadrži trenutačne razine financiranja istraživanja Arktika (oko 200 milijuna EUR u prošlom desetljeću) u okviru programa Obzor 2020. (2014. – 2020.). EU se već obvezao osigurati **40 milijuna EUR u okviru programa rada za 2016. – 2017.** za istraživanja povezana s Arktikom. Program će biti usmjeren na integrirani sustav promatranja, proučavanje učinka promjena na Arktiku na vrijeme i klimu sjeverne hemisfere, te utjecaj klimatskih promjena na vječni arktički led i njihov društveno-gospodarski učinak. Osim toga, i europskim strukturnim i investicijskim fondovima (ESIF) osigurava se financiranje aktivnosti istraživanja i inovacija u područjima klimatskih promjena i okoliša na Arktiku.

Ključna sastavnica istraživačkih nastojanja EU-a na Arktiku bit će EU-ova **inicijativa PolarNet** kojom se podupire konzorcij stručnog znanja i infrastrukture u pogledu polarnih istraživanja na razini EU-a kako bi se znanstveni i operativni kapaciteti Europe bolje prilagodili polarnim područjima. Integrirani europski program za polarna istraživanja u okviru inicijative EU-PolarNet razvit će i donijeti 22 europske istraživačke ustanove. Projekt obuhvaća i suradnju s istraživačkim organizacijama iz Kanade, Rusije i SAD-a.

Istraživanje EU-a o klimatskim promjenama imat će potporu i kroz **svemirske programe EU-a**. Operativnom infrastrukturom i uslugama programa Copernicus osigurat će se doprinosi aktivnostima istraživanja Arktika, uključujući praćenje vremena, praćenje klimatskih varijabli i debljine leda te poboljšano modeliranje oceana. Osim toga, Europska komisija poduprijet će provedbu Svalbardskog integriranog sustava za promatranje Zemlje na Arktiku, multidisciplinarnu i multinacionalnu istraživačku infrastrukturu koja je zemljopisno raspoređena po Svalbardu i kojom će se pridonijeti budućem panarktičkom praćenju.

EU bi trebao nastaviti promicati i omogućivati djelotvornu međunarodnu znanstvenu suradnju podupiranjem **transnacionalnog pristupa istraživačkoj infrastrukturi i otvorenim podatkovnim resursima** radi poboljšanja političkih i gospodarskih poveznica i održavanja dobrih odnosa s ključnim zemljama u regiji. Osim toga, EU bi trebao i dalje podupirati rad Skupine visokih dužnosnika¹⁵ u pogledu međunarodne istraživačke infrastrukture.

Konačno, EU programom Obzor 2020. pridonosi panarktičkim promatračkim inicijativama poput onih koje promiče Arktičko vijeće mrežom SAON¹⁶ ili Inicijativom GEO za hladne regije¹⁷ u cilju da se istraživanjem pripremi uspostava operativnih dugoročnih sustava.

1.2. Strategije za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu klimatskim promjenama

---

¹⁵ Skupina Carnegie koja se sastoji od znanstvenih savjetnika iz skupine G8 i pet drugih država osnovala je Skupinu viših dužnosnika za globalne istraživačke infrastrukture kako bi se postiglo zajedničko mišljenje o pitanjima kao što su upravljanje opsežnom istraživačkom infrastrukturom, te njezino financiranje i rukovođenje. Europska komisija članica je Skupine visokih dužnosnika.

¹⁶ Održive mreže za promatranje Arktika: <http://www.arcticobserving.org/>

¹⁷ <https://www.earthobservations.org/index.php>

Kao odgovor na izazove koje klimatske promjene predstavljaju za Arktik cilj je EU-a u skladu s Pariškim sporazumom **ograničiti povećanje svjetske prosječne temperature** na znatno ispod 2 °C i nastojati da se ono ograniči na 1,5 °C. EU se već obvezao na smanjenje svojih ukupnih emisija stakleničkih plinova za 40 % do 2030. i za 80 % do 2050., u odnosu na razine iz 1990. Obveza koja se odnosi na 2030. ispunit će se provedbom planiranih nacionalno utvrđenih doprinosa EU-a u skladu s Pariškim sporazumom. EU se obvezao i na to da 20 % svojeg proračuna potroši na ciljeve povezane s klimom.

Budući da su klimatske promjene izazov koji se tiče područja uz polove, EU je spreman surađivati s arktičkim državama, autohtonim narodima te relevantnim arktičkim regionalnim i multilateralim forumima radi dijeljenja iskustava, stručnog znanja i informacija o **klimatskim promjenama, njihovim učincima, prilagodbi klimatskim promjenama i otpornosti na njih** u cilju razvoja ambicioznog programa prilagodbe klimatskim promjenama za arktičku regiju.

EU bi trebao surađivati s regijama na Arktiku u izradi primjerenih mjera prilagodbe i ublažavanja, kako bi se uzele u obzir lokalne okolnosti i posebna narav arktičkih regija. To može dijelom činiti s pomoću **europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF)**¹⁸ koji uključuju i aktivnosti u području klime.

Uz preuzete obveze u pogledu emisija CO₂ za 2030. i 2050. EU bi trebao **pridonijeti međunarodnim nastojanjima da se ograniče emisije klimatskih onečišćivača kratkog vijeka kao što su crni ugljik i metan** koji dodatno ubrzavaju klimatske promjene na Arktiku. Crni ugljik koji dolazi iz čađe i do 1500 puta jači od CO₂ povećava stopu otapanja leda i snijega. Metan je još jedan staklenički plin, 20 puta snažniji od CO₂, za koji se očekuje da velike rezerve leže pod vječnim arktičkim ledom. EU bi mogao ograničiti emisije Konvencijom o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka (UNECE CLRTAP), izmijenjenim Protokolom iz Göteborga, Komisijinim prijedlogom Paketa za kvalitetu zraka, Koalicijom za klimu i čisti zrak i djelovanjem u okviru inicijativa Arktičkog vijeća, kao što je Stručna skupina za crni ugljik i metan.

1.3. Zaštita okoliša

Cilj je EU-a zaštititi, očuvati i poboljšati okoliš, uključujući u široj regiji, za današnje i buduće generacije. EU bi trebao nastaviti svoje djelovanje u okviru **multilateralnih sporazuma o okolišu** koji su posebno važni i za Arktik te poticati njihovu provedbu¹⁹. EU bi trebao poticati poštovanje odredaba UNCLOS-a, koji se smatra običajnim međunarodnim pravom, u punoj mjeri, uključujući obvezu zaštite i očuvanja morskog okoliša.

---

¹⁸ U okviru ESIF-a (2014. – 2020.) 25 % sredstava dodjeljuje se za potrebe ciljeva povezanih s klimatskim promjenama.

¹⁹ Oni uključuju Konvenciju o biološkoj raznolikosti, Konvenciju o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore, Konvenciju o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja, Sporazum o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica, Bernsku konvenciju, Međunarodnoj konvenciji o reguliranju kitolova, Stockholmsku konvenciju o postojanim organskim onečišćujućim tvarima i Konvenciju o zaštiti morskog okoliša sjeveroistočnog Atlantika (OSPAR).

EU bi isto tako trebao surađivati s partnerima u **promicanju visoke razine zaštite bioraznolikosti** u cilju zaustavljanja gubitka bioraznolikosti i ostvarenja svjetskih ciljeva u pogledu bioraznolikosti za 2020. EU bi trebao **promicati uspostavu zaštićenih morskih područja** na Arktiku jer su ta područja važan element u nastojanjima da se očuva bioraznolikost. Osim toga, EU bi trebao surađivati s arktičkim državama i drugim međunarodnim partnerima u razvoju instrumenta u okviru UNCLOS-a za očuvanje i održivu upotrebu morske bioraznolikosti u područjima izvan sudske nadležnosti država.

Stanovnici Arktika snose sve više posljedica od visokih razina **onečišćivača i teških metala** koji dopijevaju u arktičku prehrambenu mrežu²⁰. EU bi trebao nastaviti podržavati rad na međunarodnoj razini kako bi se do 2020. zabranila ili postupno ukinula upotreba postojanih organskih onečišćivača u okolišu²¹. U tom će pogledu biti važna učinkovita provedba Stockholmske konvencije u svim arktičkim državama. EU bi trebao poticati brzu ratifikaciju Konvencije iz Minamate u cilju sprječavanja i smanjenja emisija žive. S obzirom na njegovo opsežno zakonodavstvo u pogledu otpada, EU bi mogao dijeliti iskustva i najbolje prakse u pogledu cirkularnoga gospodarstva s arktičkim državama.

Djelovanje u pogledu rizika od **invazivnih stranih vrsta** trebalo bi uključivati dobrovoljne mjere, kao što su one predložene u okviru Smjernica za suzbijanje i kontrolu obraštanja brodova koje je izdala Međunarodna pomorska organizacija, kao i obvezne mjere. Djelovanje bi se moglo temeljiti na iskustvu stečenom u EU-u i državama članicama u pogledu upravljanja određenim putovima, uključujući mjere utvrđene Međunarodnom konvencijom o nadzoru i upravljanju brodskim balastnim vodama i talozima donesenom 2004. U skladu s tim EU bi trebao poduzeti sve primjerene korake kako bi potaknuo sve potpisnike na ratifikaciju Konvencije.

EU bi se trebao obvezati na blisku suradnju s državama članicama, Konvencijom OSPAR i drugim dionicima u pogledu **naftnih i plinskih djelatnosti** kako bi se promicalo donošenje najviših standarda za sprječavanje velikih nesreća i kontrolu okoliša. EU bi trebao biti spreman na dijeljenje regulatorne²² i tehnološke najbolje prakse s međunarodnim partnerima u korist sigurnosti i očuvanja okoliša u regiji. EU bi stoga trebao pozdraviti Sporazum Arktičkog vijeća o suradnji u sprječavanju, pripravnost i odgovoru na onečišćenje Arktičkog mora naftom.

---

²⁰ Vidjeti, na primjer, Procjenu AMAP-a za 2009.: Ljudsko zdravlje na Arktiku, <http://www.amap.no/documents/doc/amap-assessment-2009-human-health-in-the-arctic/98>

²¹ Posebno postojani organski onečišćivači, vrlo postojane i vrlo bioakumulativne tvari te postojane, bioakumulativne i otrovne tvari

²² Kao što je Direktiva o sigurnosti odobalnih naftnih i plinskih djelatnosti (2013/30/EU)

2. ODRŽIVI RAZVOJ NA ARKTIKU I OKO NJEGA

Problemi

Održivi gospodarski razvoj suočen je s posebnim izazovima u arktičkoj regiji. U odnosu na druge dijelove Europe europski dio Arktika ima mali broj stanovnika raširen na velikom području i svojstven mu je nedostatak prometnih poveznica, kao što su ceste, pruge ili zračne linije koje povezuju istok i zapad. Šira arktička regija bogata je prirodnim resursima poput ribe, minerala, nafte i plina²³. Nedostatak komunikacijske infrastrukture na tlu znači da svemirska infrastruktura ima sve važniju ulogu u povezivanju ljudi i poduzeća te ispunjavanju obrazovnih, zdravstvenih, jezičnih i kulturnih potreba arktičkih zajednica.

Europski dio Arktika, osim toga, ima znatan potencijal za podupiranje rasta u ostatku Europe. Međutim, budući da EU trenutačno nema potpunu prometnu poveznicu između sjevera i juga, mogao bi istraživati koristi od jačanja poveznica s Arktikom putem transeuropskih mreža, na primjer od Finske do Norveške, čime bi se omogućio pristup Arktičkom oceanu.

S pomoću svojih država članica i čvrste veze s Islandom i Norveškom (kao članicama Europskoga gospodarskog prostora) te s Grenlandom²⁴, EU može imati utjecajnu ulogu u oblikovanju budućeg razvoja europskog dijela Arktika primjenom pravila EU-a relevantnih za EGP²⁵ i raspoređivanjem financijskih instrumenata. Suradnja je među zemljama i regijama u europskom dijelu Arktika dobra, na primjer u kontekstu Euroarktičkog vijeća za regiju Barentsovog mora i političkog okvira Sjeverne dimenzije.

Kohezijskom politikom EU-a podupiru se ulaganja i izgradnja kapaciteta u europskom dijelu Arktika, s naglaskom na istraživanje i inovacije, konkurentnost MSP-ova i potporu prijelazu na gospodarstvo s niskom razinom emisija CO₂²⁶. Drugi su važni izvori financiranja projekata u regiji programi EU-a za teritorijalnu suradnju kao što su: program Interreg za regiju Sjevernog mora, program Botnia-Atlantica, program za regiju Baltičkog mora, program za sjevernu periferiju i Arktik te programi za prekograničnu suradnju Karelia i Kolarctic u okviru Europskog instrumenta za susjedstvo. EU bi trebao raditi na jačanju suradnje, sinergije i međusobne komplementarnosti tih programa i drugih izvora financiranja u regiji. Dosad se pokazalo da je teško razviti infrastrukturne projekte, a nacionalna i regionalna nadležna tijela

---

²³ U procjeni iz geološkog istraživanja koje je proveo SAD 2008. navodi se da područje sjeverno od arktičkog kruga sadržava oko 13 % neotkrivenih svjetskih naftnih resursa koji su tehnički dostupni i 30 % neotkrivenih svjetskih resursa prirodnog plina.

²⁴ Grenland nije članica Europske unije. Dugotrajni odnosi s Grenlandom potvrđeni su 2015. potpisivanjem Zajedničke deklaracije Europske unije, s jedne strane, te Vlade Grenlanda i Vlade Danske, s druge strane, o odnosima između Europske unije i Grenlanda.

²⁵ U skladu s člankom 102. stavkom 1. Sporazuma o EGP-u.

²⁶ Za razdoblje 2014. – 2020. više je od 1 milijarde EUR dodijeljeno za ulaganja u sjevernoj Finskoj i Švedskoj u okviru cilja ulaganja u radna mjesta i rast, a taj će se iznos dopuniti nacionalnim javnim i privatnim sufinanciranjem.

jasno su pokazala kako vide potrebu za koordiniranim i učinkovitijim financiranjem EU-a u tom području²⁷.

Klima arktičke regije čini je i idealnom lokacijom za inovacije u pogledu tehnologija i usluga povezanih s hladnom klimom. Oštri klimatski uvjeti i osjetljiv okoliš zahtijevaju posebnu tehnologiju i stručno znanje radi ispunjavanja visokih ekoloških standarda. Prilike u „zelenom gospodarstvu“, kao što su održivi sustavi energije iz više izvora, ekoturizam i proizvodnja hrane uz niske emisije CO₂, mogle bi se dalje razvijati. Europska će Komisija pomoći u praćenju mogućih prilika za održive gospodarske aktivnosti, uključujući u sektorima „plavoga gospodarstva“ poput akvakulture, ribarstva, energije iz obnovljivih izvora na moru, pomorskog turizma i morske biotehnologije. Uz velike razlike diljem te goleme regije, očekuje se da će energija biti sektor rasta koji bi mogao uključivati vjetroelektrane na obali i na moru, energiju oceana, geotermalnu energiju i hidroenergiju.

Politički odgovor

2.1. Potpora održivim inovacijama

EU bi trebao podupirati **upotrebu inovativnih tehnologija** na Arktiku. Te bi se tehnologije mogle primjenjivati na brojne aktivnosti, na primjer razvoj naprednih materijala otpornih na ekstremne uvjete arktičke zime, koje bi mogle poticati ulaganja u energetske učinkovitost i obnovljiva energetska rješenja. Takve bi tehnologije mogle donijeti velike društvene i gospodarske koristi na Arktiku i izvan njega. Uz Obzor 2020., financiranje aktivnosti istraživanja i inovacija u europskom dijelu Arktika osigurava se i programima ESIF-a.

Europska Komisija istražit će na koji bi se način programom Obzor 2020. mogao ubrzati prijenos rezultata istraživanja u tehnologije i usluge povezane s hladnom klimom koje imaju tržišni potencijal. Ti bi rezultati trebali uključivati procjene održivosti postupaka i tehnologija kako bi se osigurala zaštita društva i okoliša te bi mogli pridonijeti razvoju „standarda za Arktik“. Čvrste poveznice između istraživanja, znanosti i tehnologije, istodobno uzimajući u obzir tradicionalno znanje, osigurat će održivost daljnjeg razvoja.

Program InnovFin²⁸ u okviru programa Obzor 2020., a posebno njegova inicijativa financiranja za inovatore koju provode Grupa Europske investicijske banke i Europska komisija, može pomoći istraživačkim i inovacijskim projektima povezanim s Arktikom²⁹ u dobivanju pristupa tržištu. Innovfin se sastoji od niza integriranih i komplementarnih financijskih alata i savjetodavnih usluga koji obuhvaćaju cijeli lanac vrijednosti istraživanja i inovacija radi potpore ulaganjima od najmanjih do najvećih poduzeća.

---

²⁷ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/arctic-eu-funding/doc/results_en.pdf

²⁸ InnovFin se sastoji od niza financijskih alata i savjetodavnih usluga. On obuhvaća cijeli lanac vrijednosti istraživanja i inovacija radi potpore ulaganjima od najmanjih do najvećih poduzeća. Dodatne informacije: <http://www.eib.org/products/blending/innovfin/>.

²⁹ Na primjer, objekt za ispitivanje automobila u zimskim uvjetima za projekt Arctic Arc već se financira u okviru programa Innovfin (<http://spga.eu/>).

Konačno, brojna društva – posebice mala i srednja poduzeća – koja se nalaze u najsjevernijem dijelu EU-a imaju koristi od inovativnih poslovnih modela i inovativnih tehnologija, točnije od informacijske tehnologije, obrade podataka i podatkovnih usluga, industrijskog dizajna, gospodarstva suradnje i kružnoga gospodarstva. **Učinkovit pristup jedinstvenom tržištu** često je ključan kako bi inovacije prešle iz razvojne faze na tržište. Komisija će stoga uložiti posebne napore u promicanje uvjeta za inovacije i poslovne prilike na Arktiku pri provedbi strategija jedinstvenog digitalnog tržišta³⁰ i unaprjeđivanju jedinstvenog tržišta³¹. Europska poduzetnička mreža posebno je uspješna u „treniranju” MSP-ova na Arktiku na njihov zahtjev, a pokreće je velika potražnja u toj regiji. Komisija će i dalje podupirati tu aktivnost.

2.2. Forum dionika europskog dijela Arktika

Savjetovanja Komisije i Europske službe za vanjsko djelovanje upućuju na nedostatak ulaganja u europskom dijelu Arktika. Prepoznajući potrebu za bliskom suradnjom s nacionalnim, regionalnim i lokalnim nadležnim tijelima na europskom dijelu Arktika, Komisija će uspostaviti forum dionika europskog dijela Arktika u cilju bolje suradnje i koordinacije među različitim programima financiranja EU-a.

Taj bi privremeni forum trebao okupiti institucije, države članice te regionalna i lokalna nadležna tijela EU-a radi doprinosa utvrđivanju **ključnih prioriteta ulaganja i istraživanja** za sredstva EU-a u regiji. Postupku će moći pristupiti i Norveška i Island u okviru Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru te Grenland u okviru Zajedničke deklaracije EU-a i Grenlanda. Taj se rad, koji predvodi Europska komisija, namjerava dovršiti do kraja 2017.

Kao dopuna forumu, program Interreg za sjevernu periferiju i Arktik predvodit će probnu aktivnost usmjerenu na okupljanje **mreže upravljačkih tijela i dionika** iz različitih programa regionalnog razvoja u europskom dijelu Arktika. Cilj je omogućiti razmjenu informacija, planirati i koordinirati pozive na podnošenje prijedloga i pratiti utjecaj programa na regiju. Nova mreža za suradnju bit će otvorena i za relevantne nacionalne i međunarodne financijske instrumente. Na temelju opsežnog rada i iskustva iz programa, mreža pridonosi radu foruma dionika u pogledu utvrđivanja prioriteta istraživanja i ulaganja.

Kako bi se nakon 2017. spojili rezultati foruma i mreže, Komisija će financirati i omogućiti **godišnju konferenciju arktičkih dionika** u europskom dijelu Arktika radi jačanja suradnje i umrežavanja među dionicima kako bi se poboljšali izgradnja kapaciteta, razvoj međunarodnih projekata i svijest o izvorima financiranja.

2.3. Ulaganje

Investicijski plan za Europu operativan je i mogao bi se upotrijebiti kao potpora infrastrukturnim projektima u europskom dijelu Arktika, uključujući Grenland. Tim instrumentom i njegovim postojećim operacijama pozajmljivanja Europska investicijska

---

³⁰ COM (2015)192 završna verzija

³¹ COM (2015)550 završna verzija

banka (EIB) nije mogla pomoći samo financiranju projekata poboljšanja prometnih veza na kopnu, moru i u zraku, nego i projekata povezanih s telekomunikacijama, energetsom učinkovitošću i tehnologijama s niskom razinom emisija CO₂. U skladu sa svojim ovlastima EIB bi mogao ulagati u prekogranične projekte između Švedske, Finske, Kraljevine Danske, Norveške i Islanda, koji imaju znatan razvojni potencijal.

Priprema tih projekata mogla bi se olakšati i uključivanjem Europskog savjetodavnog centra za ulaganja i Europskog portala projekata ulaganja. To bi moglo pomoći u privlačenju novih izvora financiranja najvećim mogućim povećanjem uključenosti privatnog sektora i dopunjavanjem europskih strukturnih i investicijskih fondova. Mogle bi se razviti posebne platforme radi okupljanja različitih ulagača u regiji Arktika. Europska banka za obnovu i razvoj isto je tako važan ulagač u regiju Arktika.

Integrirana politika EU-a za Arktik stoga je usklađena s Planom ulaganja za Europu koji nudi niz načina za poticanje ulaganja u arktičku regiju u korist građana i poduzeća iznad i ispod arktičkog kruga.

S obzirom na **prometne veze**, sjeverni dio Finske, Švedske i Norveške pripada transeuropskoj prometnoj mreži (TEN-T). Ta mreža olakšava ulaganja radi optimizacije prednosti mreže. Usmjerena je na prekogranične dionice i uklanjanje uskih grla te promiče održive načine prijevoza. Lulea, Kemi, Oulu, Narvik i Hammerfest imenovani su lukama u okviru mreže TEN-T. Oni čine važne poveznice između pomorskog i kopnenog prijevoza.

Kako bi se unaprijedile promjena načina prijevoza i mogućnost željezničkog prijevoza između Narvika, Botničkog koridora i južne Skandinavije, EU je sufinancirao radove i studije.

Trebalo bi stvoriti optimalnu, održivu kombinaciju različitih načina prijevoza – za duge i kratke udaljenosti, putnički i teretni promet – u suradnji s institucijama EU-a, državama članicama, trećim zemljama i predstavnicima industrije. Kako bi se mreža iskoristila na optimalan način, trebalo bi razmotriti i koordiniranu strategiju financiranja.

2.4. Svemirska tehnologija

S obzirom na veličinu i slabu naseljenost arktička regija može imati velike koristi od usluga svemirske tehnologije. Međutim, regiji su potrebna posebna rješenja jer nije pokrivena geostacionarnim satelitima.

Programom Copernicus već se osiguravaju usluge nadzora i praćenja satelitima u polarnim orbitama, čime se pridonosi ključnim potrebama u pogledu okoliša, sigurnosti i zaštite. Nakon što ga se stavi u pogon, europski globalni navigacijski sustav (Galileo) pokrivat će arktičku regiju i osiguravati sigurne i pouzdane navigacijske kapacitete za primjenu u zraku, na moru i na tlu. Međutim, telekomunikacijske potrebe ne mogu se na odgovarajući način ispuniti trenutačnim orbitnim satelitima koji većinom kruže oko ekvatora. Komisija će istražiti bi li se prikladno rješenje za Arktik moglo razmotriti kao dio mogućeg prijedloga za potporu sljedećoj generaciji vladinih satelitskih komunikacija u kontekstu nadolazeće svemirske

strategije ili europskog akcijskog plana obrane. EU će promicati i integrirani panarktički sustav promatranja s pomoću Inicijative GEO za hladne regije kao bitan alat za proučavanje, predviđanje i procjenu promjena kojima se podupire održivi razvoj regije.

2.5. Sigurne pomorske aktivnosti

U cilju povećanja broskog prometa na Arktiku, uključujući brodove koji plovo pod zastavama država članica EU-a, EU bi trebao pridonijeti **poboljšanju sigurnosti navigacije na Arktiku** inovativnim tehnologijama i razvojem alata za praćenje prostornih i vremenskih promjena u pogledu povećanih pomorskih aktivnosti na Arktiku. Takvo je znanje ključno za procjenu posljedičnih rizika i donošenje boljih odluka o mogućim mjerama ublažavanja. Kao prvi odgovor, Europska će komisija 2016. u okviru programa Obzor 2020. pozvati na pripremu mreže za Arktik i Atlantik čija će uloga biti suzbijanje prijetnji pomorskoj sigurnosti koje su posljedica otvaranja sjeveroistočnog prolaza³². EU bi trebao podržati i međunarodna nastojanja u pogledu provedbe Međunarodnog polarnog kodeksa koji obuhvaća pitanja povezana s brodskim prijevozom bitna za navigaciju u arktičkim vodama, uključujući pojačano traganje i spašavanje. Očekuje se da će Polarni kodeks stupiti na snagu 1. siječnja 2017.

Iako satelitski AIS (sustav automatske identifikacije) pokriva Arktik, postoje izazovi u pogledu osiguranja i usmjeravanja jedinica za traganje i spašavanje u slučaju broda kojem je potrebna pomoć zbog udaljenosti, otežane navigacije uzrokovane ledom i rjedeg pomorskog prometa u tom području. Europski forum o funkcijama obalne straže (ECGFF) trebao bi blisko surađivati s novoosnovanim **Arktičkim forumom obalne straže** (ACGF) koji bi mogao imati važnu ulogu u promicanju sigurne i ekološki odgovorne pomorske aktivnosti na Arktiku.

3. MEĐUNARODNA SURADNJA U PITANJIMA ARKTIKA

Problemi

Izazovi koji pogađaju Arktik i rješenja potrebna za njihovo uklanjanje zahtijevaju zajednički odgovor na regionalnoj i međunarodnoj razini. Šira geopolitička dinamika mogla bi promjene koje pogađaju regiju učiniti još složenijima. EU ima velik interes u tome da Arktik ostane zona konstruktivne međunarodne suradnje u kojoj se na složena pitanja odgovara usuglašenim rješenjima i u kojoj se mogu uspostaviti zajedničke platforme kao odgovor na nove rizike. Posebice, znanost se može upotrijebiti kao katalizator potpore zajedničkom razumijevanju jer omogućuje zajednički dogovorena rješenja i promiče mirnu suradnju. Kao svjetski predvodnik u području znanosti Europska unija trebala bi biti spremnija na veću uključenost u globalnu znanstvenu suradnju velikih razmjera. Program EU-a za istraživanje i inovacije Obzor 2020.

---

³² Pod oznakom SEC-21-GM-2016-2017 programa Obzor 2020.: Paneuropske mreže djelatnika i drugih dionika u području sigurnosti.

otvoren je svijetu i omogućuje partnerstva među regijama i zemljama radi rješavanja globalnih društvenih izazova.

EU sudjeluje u pitanjima od izravne važnosti za Arktik na međunarodnoj razini putem UN-a i njegovih specijaliziranih agencija (Okvirna Konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime, Međunarodna pomorska organizacija i Organizacija međunarodnog civilnog zrakoplovstva) te pomoćnih tijela (Program Ujedinjenih naroda za okoliš). Nekoliko je foruma za arktičku suradnju uspostavljeno u zadnjim desetljećima, a najvažniji je od njih Arktičko vijeće. Arktičke države rade na promicanju mira i stabilnosti putem suradnje i primjene vladavine prava. S obzirom na važnost arktičke regije i znatne promjene do kojih tamo dolazi, važno je da EU nastavi suradnju s partnerima s Arktika i izvan njega kako bi se utvrdila zajednička stajališta i rješenja za pitanja kao što su klimatske promjene, zaštita okoliša i znanstvena istraživanja.

Važno je i osigurati postojanje primjerenih mjera za učinkovito upravljanje Arktičkim oceanom kako bi se osigurali zaštita okoliša, mirna suradnja i rješavanje sporova, poštovanje međunarodnog prava i održiva upotreba pomorskih resursa. Sve je važnija i pomorska sigurnost. U lipnju 2014. Vijeće Europske unije donijelo je strategiju o pomorskoj sigurnosti za globalno pomorstvo³³. U strategiji i povezanom akcijskom planu navode se niz izazova koji utječu na pomorstvo i predloženi odgovori na razini EU-a.

Politički odgovor

3.1. Međunarodne organizacije i forumi

EU bi trebao zauzeti aktivan pregovarački položaj u relevantnim forumima UN-a kako bi se sve zemlje i regije potaklo na preuzimanje odgovornosti, posebno s obzirom na klimatske promjene i zaštitu okoliša, ali i na nove izazove kao što su sigurnost na moru i održivo upravljanje kopnenim i morskim resursima.

EU priznaje i podupire postojeće pravne instrumente za upravljanje svjetskim morima. Točnije, **Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS)** osigurava okvir za upravljanje Arktičkim oceanom, uključujući mirno rješavanje sporova. EU će podupirati ta nastojanja sudjelovanjem u strateškom dijalogu s arktičkim dionicima i trećim zemljama o pitanjima sigurnosti i promicanjem trajnog upravljanja na moru temeljenog na pravilima.

EU će i dalje **aktivno sudjelovati u Arktičkom vijeću** – glavnom forumu za međunarodnu suradnju u toj regiji – tako što će, na primjer, sudjelovati u radu relevantnih radnih skupina, projektnih skupina i skupina stručnjaka te pridonositi tom radu. EU pozdravlja suradnju s trenutačnim i budućim predsjedništvima Arktičkog vijeća te što raniju provedbu njegova statusa promatrača u skladu s Deklaracijom iz Kirune iz svibnja 2013.³⁴ EU bi isto tako trebao

---

³³ Vijeće Europske unije (11205/14)

³⁴ „Arktičko vijeće pozitivno odgovara na zahtjev EU-a za dobivanje statusa promatrača, ali odgađa konačnu odluku o provedbi dok se ne riješe zabrinutosti članica Vijeća koje je naveo Predsjednik Europske komisije u svojem dopisu od 8. svibnja, uz dogovor da EU smije promatrati postupke Vijeća dok Vijeće ne poduzme mjere u pogledu prijedloga iz dopisa.”

surađivati s Arktičkim vijećem u pogledu pitanja povezanih s upravljanjem morima, među ostalim, sudjelovanjem u Radnoj skupini Arktičkog vijeća za arktičku pomorsku suradnju.

EU će i dalje **podupirati regionalnu i podregionalnu suradnju**, uključujući putem svojeg članstva u Euroarktičkom vijeću za regiju Barentsovog mora i političkog okvira Sjeverne dimenzije. EU sudjeluje i u regionalnoj suradnji s Gospodarskom komisijom UN-a za Europu, a posebno u UNECE-ovoj Konvenciji o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka (CLRTAP). Nordijsko vijeće i Nordijsko vijeće ministara isto su tako relevantni partneri za Europsku uniju, posebno zbog svoje dugogodišnje suradnje s EU-om i programa arktičke suradnje.

Tim okvirima za suradnju rješavaju se brojna važna pitanja na regionalnoj razini i mogu imati znatan učinak na život autohtonih naroda i lokalnih zajednica.

3.2. Bilateralna suradnja

EU bi trebao surađivati sa svim **arktičkim partnerima**, uključujući Kanadu, Rusiju i Sjedinjene Američke Države, kako bi se utvrdila dodatna područja za suradnju, poput znanosti i ulaganja. EU će surađivati i sa svim državama čiji se interes za Arktik povećava, poput Kine, Indije, Japana, Republike Koreje i Singapura, u pogledu pitanja od zajedničkog interesa i zabrinutosti.

EU surađuje s Grenlandom u okviru Partnerstva EU-a i Grenlanda³⁵. Cilj je partnerstva podržati Grenland u rješavanju svojih velikih izazova, posebice održive diversifikacije svojega gospodarstva i jačanja administrativnog kapaciteta. EU osigurava proračunsku potporu za Grenland u cilju jačanja obrazovnog sektora kao pokretača održivog razvoja. EU će i dalje sudjelovati u političkom dijalogu na odgovarajućim političkim i tehničkim razinama u pogledu pitanja od zajedničkog interesa, kao što su globalna pitanja (energija, klimatske promjene i okoliš te prirodni resursi) i pitanja Arktika.

Arktička politika i pitanja Arktika i dalje će biti važan element bliskih odnosa EU-a s Islandom i Norveškom.

3.3. Dijalog s autohtonim arktičkim narodima

EU će nastaviti **suradnju s autohtonim arktičkim narodima i lokalnim zajednicama** kako bi osigurao da se njihova stajališta i prava poštuju i promiču u tekućem razvoju politika EU-a koje se odnose na Arktik. Europska komisija organizira godišnji dijalog s predstavnicima autohtonih arktičkih naroda radi razmjene stajališta i dogovora o područjima za daljnju suradnju, posebice s obzirom na poslovanje i ljudska prava. EU bi trebao nastaviti rad na unaprjeđivanju dosljednosti između EU-ove unutarnje i vanjske politike prema autohtonim narodima.

EU podupire lokalne zajednice putem nekoliko programa financiranja, uključujući nacionalne programe u okviru ESIF-a, programe za teritorijalnu suradnju i programe u okviru Europskog

---

³⁵ Odluka Vijeća 2014/137/EU od 14. ožujka 2014. o odnosima između Europske unije, s jedne strane, i Grenlanda i Kraljevine Danske, s druge strane

instrumenta za susjedstvo³⁶. Program za sjevernu periferiju i Arktik usmjeren je na upotrebu inovacija u cilju održavanja i razvoja stabilnih i konkurentnih zajednica, promicanja poduzetništva, poticanja energetski sigurnih zajednica te razvoja kulturne i prirodne baštine. Program je otvoren za sudjelovanje partnera iz Kanade i Rusije, uz devet zemalja partnera u okviru programa koje se nalaze u europskom dijelu Arktika.

3.4. Upravljanje ribarstvom

EU bi trebao pozdraviti nedavnu deklaraciju koju je potpisalo pet arktičkih obalnih država u pogledu **ribarstva na Arktiku**³⁷ i potrebe za dobivanjem više informacija o ekosustavima u Arktičkom oceanu prije nego što se ta regija otvori za komercijalni ribolov. Međutim, budući da je to područje izvan sudske nadležnosti država, sve će zainteresirane države, ne samo obalne, morati surađivati radi uspostavljanja primjerenih međunarodnih mjera. Taj bi okvir pravodobno trebao uključivati novu regionalnu organizaciju ili mehanizam za upravljanje ribarstvom, u kombinaciji s novom regionalnom konvencijom o moru, kako bi se osigurali dugoročno očuvanje i održiva upotreba resursa na otvorenom moru Arktika. Europska komisija vjeruje da se takav okvir može uspostaviti samo na otvoren i uključiv način te pozdravlja uključivanje velikih ribarskih zemalja u pregovore.

3.5. Znanstvena suradnja

EU bi trebao promicati i omogućivati djelotvornu međunarodnu znanstvenu suradnju podupiranjem transnacionalnog pristupa istraživačkoj infrastrukturi i otvorenim podatkovnim resursima radi poboljšanja političkih i gospodarskih poveznica i održavanja dobrih odnosa s ključnim zemljama u regiji. Već se postavio kao partner za globalnu suradnju, kao dopuna svojim državama članicama u Arktičkom vijeću. EU bi trebao unaprijediti znanstvenu suradnju na međunarodnoj razini u okviru **Transatlantskog saveza za istraživanje oceana (i Arktika)**³⁸, pokrenutog deklaracijom iz Galwayja u svibnju 2013., u koji su uključene Kanada, EU i Sjedinjene Američke Države.

Kako bi se popunile praznine u dostupnim pomorskim podacima o morskom dnu u morima i oceanima koji okružuju Europu te o životu u njima, Europska komisija odredila je cilj da će do 2020. razviti **multirezolucijske karte cijelog podmorja** i vodenog stupca. Taj će projekt od 2018. uključivati Barentsovo more. Više od 100 organizacija, uključujući organizacije iz Islanda, Norveške i Rusije, surađuje u okviru Europske mreže nadgledanja i prikupljanja podataka o moru (EMODnet) kako bi njihovi podaci o moru bili dostupniji, interoperabilniji i korisniji krajnjim korisnicima. Podaci će biti dostupni na jedinstvenom web-portalu.

---

³⁶ Na primjer, program Interreg IV A za regiju Sjevernog mora, Program za sjevernu periferiju i Arktik te program Kolarctic za prekograničnu suradnju

³⁷ <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/folkerett/declaration-on-arctic-fisheries-16-july-2015.pdf> .

³⁸ EU, Kanada i SAD pokušavaju poticati svoju suradnju u pogledu pomorskih i arktičkih istraživačkih infrastruktura. Međutim, osim tih dvaju partnera, Obzor 2020. promiče najširi transnacionalni pristup istraživačkim infrastrukturama i podržava politiku otvorenih podataka radi poboljšanja političkih i gospodarskih poveznica te održavanja dobrih odnosa sa svim zemljama u regiji i onima koje su zainteresirane za istraživanje Arktika. Više informacija o **Transatlantskom savezu za istraživanje oceana (i Arktika)**: <http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?lg=en&pg=transatlantic-alliance> .

Ta je inicijativa važna za pokretanje održivog rasta u plavom gospodarstvu. Procjenjuje se da će se, kad kvalitetni podaci javnih tijela u EU-u o moru postanu dostupni, produktivnost povećati za više od 1 milijarde EUR godišnje³⁹: privatna i javna tijela te hidrografska tijela, istraživačke institucije i organizacije civilnog društva neće morati ponovno istraživati područja koja su već istražena, ali za koja su podaci dosad bili nedostupni. Manje bi ih koštalo obrađivati postojeće podatke. Trebalo bi jačati i istraživanje o pitanjima sigurnosti s obzirom na arktičke resurse dvostruke namjene i razmjenu najboljih praksi u tom području.

4. ZAKLJUČCI I SLJEDEĆI KORACI

1. Ovaj politički dokument trebao bi pružiti smjernice za djelovanja EU-a u sljedećim godinama, a Europska komisija i Visoka predstavnica za vanjske poslove i sigurnosnu politiku pozivaju Europski parlament i Vijeće EU-a na dostavu mišljenja. EU će nastaviti revidirati tu politiku u skladu s razvojem događaja.

2. Kao dio svoje strateške usmjerenosti na Arktik, EU bi s tom regijom trebao surađivati u sljedećim trima prioritarnim područjima:

- klimatske promjene i očuvanje arktičkog okoliša,
- promicanje održivog razvoja u regiji i
- potpora međunarodnoj suradnji u pitanjima Arktika.

3. EU mora osigurati uspostavu nužnih koordinacijskih struktura na razini EU-a kako bi se riješili budući izazovi. Vijeće bi moglo razmotriti osnivanje radne skupine za pitanja Arktika i suradnje na Sjeveru, a Europski bi parlament mogao razmotriti uspostavljanje delegacije za pitanja Arktika i suradnje na Sjeveru.

---

³⁹ Radni dokument službi Komisije Znanje o moru 2020.: Plan uz Dokument Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Inovacije u plavom gospodarstvu: korištenje potencijala naših mora i oceana za radna mjesta i rast (SWD/2014/0149 završna verzija)